

ABSTRAKTI

Kunnallinen virantäyttö: kokonaisarvioinnin perusteella ansioitunein?
Seija Pikkarainen

Vuonna 2017 kuntatyöntekijien palveluksessa työskenteli 419 000 henkilöä, joista virkasuhteisia eli julkista valtaa työtehtävissään käyttäviä oli noin 109 000 henkilöä (26 %). Virkasuhteisten määrässä on tapahtunut merkittävää laskua, sillä vielä 1970-luvun alussa virkasuhteessa työskenteli noin kolme neljäsosaa kunta-alan henkilöstöstä.

Tutkimuksen päätehtävänä on selvittää, onko kunnissa ja kuntayhtymissä noudatettu vuonna 2017 toteutuneissa johtavien ja keskijohdon viranhaltijoiden virantäytöissä perustuslain nimitysperusteita (taito, kyky, koeteltu kansalaiskunto). Tutkimuksen toisena päätehtävänä on arvioida ovatko kunnat noudattaneet perustus-, julkisuus- ja henkilötietolain sekä yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain säädöksiä virantäyttöasiakirjojen tietopyyntöjä käsitellessään.

Kunnallista virantäyttöä arvioidaan hallinnollisena prosessina lähtien viranhakuilmoituksesta ja päätyen lopulliseen päätöksentekoon mahdollisia oikaisuvaatimuksia, kunnallisvalituksia, kanteluita ja tuomioistuinten ratkaisuja unohtamatta. Oikeuslähteinä käytetään perustuslakia, kuntalakia, hallintolakia ja lakia kunnallisesta viranhaltijasta, yhdenvertaisuuslakia sekä lakia naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta.

Tutkimusaineisto (156 virantäyttöpäätöstä) koostuu vuoden 2017 aikana avoimiksi tulleiden virkojen virantäyttöasiakirjoista. Tutkimusaineiston alustavan analysoinnin yhteydessä on havaittu puutteita erityisesti ansiovertailun laadintaan ja päätösten perustelemisiin liittyen. Päätöksissä ei myöskään ole, muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta, viitattu perustuslain nimitysperusteisiin. Tulokset ovat myös osoittaneet, että kuntien välillä on merkittäviä eroja julkisuus- ja henkilötietolain säädösten soveltamisessa sekä tietopyyntöihin vastaamisessa.

Meneillään oleva tutkimus tarjoaa, tieteellisyydestään huolimatta, ruohonjuuritason tietoa virantäyttöprosessien lainmukaisuuksista ja kentällä vallitsevista käytännöistä. Tapani Lohi on muun muassa todennut, että sen osoittaminen kuinka usein ja missä muodossa tietyn säännöksen soveltamiseen liittyvät ongelmat todellisuudessa realisoituvat, on hyödyllistä, vaikka asialla ei lain tulkinnan kannalta merkitystä olisikaan. Järjestelmien käytännön toimivuuteen liittyvän tiedon saamisen tärkeyttä on painottanut myös Ervasti.